

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

АНГЛИСКИ ЈАЗИК

III ГОДИНА

Скопје, јуни 2013 година

СРЕДНО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ СО
ТРИГОЛИШНО ТРАЕЊЕ

I. ВОВЕД

Појдовни основи за изготвувањето на наставната програма за трета година на средното стручно образование со тригодишно траење се:

- *Концепцијата за стручното образование за занимања од 2010 година*¹;
- *Заедничката европска референтна рамка за јазиците (теоретските основи и целите на современата настава по странски јазици и нивоата на компетенции за комуникативна употреба на странскиот јазик)*².

Предметот англиски јазик се изучува како задолжителен предмет во средното стручно образование со тригодишно траење. Оваа наставна програма е дидактички документ со кој се даваат основните насоки за содржините и начините на реализација на наставата. Предметот се изучува со 2 часа неделно, односно 66 часа годишно.

Основната цел на стручното образование за занимања е на младите и на возрасните да им обезбеди можност да стекнат знаења, умеења и способности, односно компетенции потребни за работа и вработување и за доживотно образование.³

Назив на наставниот предмет: англиски јазик

---

¹ Концепција за стручното образование за занимања, Скопје, октомври 2010

² Како ориентација во однос на нивоата на јазични компетенции кои учениците би требало да ги постигнат на крајот на средното стручно образование, предвид се земени насоките од *Заедничката европска референтна рамка за јазиците*, кои разликуваат вкупно шест нивоа на комуникативно користење на странскиот јазик: Во подрачјето на елементарно ниво тоа се нивоата А1 (подготвително ниво/Breakthrough) и А2 (темелно ниво/Way stage), во подрачјето на самостојно користење на јазикот нивоата В1 (преодно ниво/Threshold) и В2 (самостојно ниво/Vantage) и во подрачјето на компетентно користење на јазикот ниво С1 (напредно ниво/Effective Operational Proficiency) и С2 (највисоко ниво/Mastery).

На крајот од тригодишното школување во средното стручно образование се очекува учениците да го постигнат нивото А2+/Б1.1.1 (темелно /преодно ниво).

³ Концепција за стручното образование за занимања, Скопје, октомври 2010

Вид на средно образование: средно стручно образование со тригодишно траење

Година на изучување на наставниот предмет: трета година

Број на часови на наставниот предмет:

- број на часови неделно: 2 часа
- број на часови годишно: 66 часа

Статус на наставниот предмет: задолжителен

Наставникот/наставничката може да ги адаптира наставните содржини до 20% по свој избор во зависност од условите на работа (специфичноста на средината).

II. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ (од I до III година)

Ученикот/ученичката:

- да се оспособи за комуникација соодветна на нивната возрасна група, т.е. да се снаоѓа со англискиот јазик во дадената јазична ситуација;
- да го сфати составот и функционирањето на англискиот јазик како нужно средство за комуникација;
- да разбира звучни и пишани пораки, т.е. да развие способности за разбирање преку слушање и читање;

- да се оспособи да го препознае односот помеѓу говорниот исказ и тековната ситуација, да ги препознае намерите на соговорникот и соодветно да реагира;
- да стекне знаења и способности за правилно усно и писмено изразување со кои ќе биде конкурентен на пазарот на трудот;
- да научи нешто за земјата и културата чиј јазик го учи, т.е. да се поттикне за правилен став кон тој народ и неговите обичаи;
- во склад со претходното, да биде се оспособи на англиски јазик да зборува за културните и духовните вредности на сопствениот народ;
- да се оспособи за самостојна работа, т.е. да може во иднина да се надградува согласно со професионалните и личните потреби;
- да има развиено чувство на респект/почит кон различниот од себе;
- да стане конкурентен на пазарот на трудот.

Напомена: Во III година задолжително треба да се обработат 20% ESP (English for Specific Purposes) текстови, т.е. текстови кои се однесуваат на структурата.

III. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ГОДИНА

Ученикот/ученичката:

- да ги усвои и совлада знаењата и вештините (способностите) предвидени со оваа наставна програма;
- да може да комуницира на англиски јазик во секојдневието и во структурата за која се определил/а.

IV. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

КОМПОНЕНТА 1: ЛЕКСИЧКИ ЕДИНИЦИ ⁴			
Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <p>- да разбира, репродуцира и употребува лексички единици поврзани со секојдневниот живот и структурата за која се определил/а;</p> <p>- да го проширува својот вокабулар со нови лексички единици и активно да ги применува во контекст и комуникација;</p>	<p>Односи во општеството</p> <p>Меѓучовечки односи (во семејството, меѓу половите, на работното место)</p> <p>partner, contact, neighbour, family, child, son/daughter, brother/sister, mother/father, husband/ wife, grandparents, uncle/aunt, wedding, in-law, friend, friendship, acquaintance, close friend, classmate, peer</p>	<p>partner, contact, neighbour, family, child, son/daughter, brother/sister, mother/father, husband/ wife, grandparents, uncle/aunt, wedding, in-law, friend, friendship, acquaintance, close friend, classmate, peer</p> <p>boyfriend/girlfriend, romantic, blind date, steady date, crush, fiancée, sweetheart</p> <p>co-worker, apprentice, trainee, colleague, boss, employer, employee, mentor, assistant,</p>	<p>Активности од типот на вежби со:</p> <ul style="list-style-type: none"> - читање текстови; - гледање одбран видео материјал; - слушање одбран аудио материјал; - супституција; - трансформација; - подвлекување; - употреба на нови и

⁴ При обработка на новиот лексички материјал не треба да се воведуваат повеќе од **10** нови лексички единици по наставен час. Лексичкиот материјал sukcesивно се проширува и се повторува.

<p>- да се оспособи да се служи со двојазичен и еднојазичен речник;</p> <p>- да развие вештина на разбирање прирачник или упатство од неговата струка;</p> <p>- да го збогатува својот вокабулар со терминологија од соодветната струка во функција на усна и писмена комуникација во ситуации карактеристични за струката.</p>	classmate, peer	business partner, manager, director like, love, date, admire, respect, advise, get along with, cooperate with, apologize to ... ignore, dislike, avoid, break up with	<p>непознати зборови во реченици и контекст;</p> <ul style="list-style-type: none"> - поврзување слики и зборови; - прашања и одговори; - играње по улоги; - игри и загатки; - проучување стручни брошури, прирачници и упатства за употреба кои според тежината на јазикот се блиски до нивото на учениците.
	Културни, научни и стопански манифестации (фестивали, изложби, олимпијади, саеми)	cinema, theatre, stadium, art gallery, museum, exhibition, festival, event, audience, orchestra, speaker, presenter, participant, fund-raising, anniversary, display, parade, contest, competition, prize, invention, innovation, research, science,	
	Економски, политички и социјални предизвици	employed/unemployed, full-time job, part-time job, hot/most wanted jobs, worker shortage, worker surplus, ethnic tolerance	

	<p>Вокабулар за работна биографија и аплицирање за вработување</p>	<p>CV, job application, training, qualifications, work experience, references, personal qualities, technical skills, computer literacy, hardworking, tolerant, energetic</p>	
	<p>Лексика поврзана со струката (повторување и проширување)</p>	<p>soil, fertilizers, fabrics, concrete, plaster... plow, harvester, forklift, oven, garnish ... waterproof, flexible, nourishing, industrial, fresh, imported, unique, common, rare;</p>	
	<p>Вокабулар поврзан со хигиена и безбедност во однос на струката</p>	<p>safety equipment, health hazards, occupational hygiene, injury, illumination extremes, radiation, air quality (IAQ), safety,</p>	

	Вокабулар поврзан со еко-стандардите во однос на структурата	energy saving, eco-textile standards, organic gardening, renewable materials; global warming, recycling;	
--	--	--	--

КОМПОНЕНТА 2: ГРАМАТИЧКИ СТРУКТУРИ

Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да ги разбере граматичките елементи на англискиот јазик предвидени за ова ниво и правилно да ги применува во различни комуникативни ситуации.	Именки -материјални -именки што се користат само во множина - синоними и антоними - наставки - претставки - сложени именки	energy, concrete, milk, advice, time; goods, scissors, glasses, trousers; colleague/co-worker, client/customer, strength/weakness, hire/fire, management , membership , welder income , underwear , reconstruction power supply, microwave oven, dishwasher, forklift, meatballs,	Активности од типот на вежби со осмислена примена на граматичкиот материјал во форма на стимулиран дијалог, максимално приближен до реалната комуникативна ситуација. Активности како што се

	Заменки а) неопределени б) повратни	<i>Somebody left the shampoo open.</i> <i>Will anyone turn on the lights?</i> <i>She looked at herself in the mirror.</i>	диктогос или граматичко диктирање, преплавување со инпут, заедничка сложувалка, структуриран инпут итн. Интерактивни вежби од типит на референцијални и емоционални (афективни) активности.
	Придавки а) со наставки б) со претставки в) слаби и силни	<i>stuffed, exciting, homeless, climatic, noisy, protective, agricultural, careful, impatient, innovative, unbelievable, big-enormous/huge, cold-freezing, pretty-gorgeous, bad-awful</i>	
	Предлози -in/into - at/to - over/above - through/between - below/under	<i>The eggs are in the fridge.</i> <i>He went into his office.</i> <i>He was sitting between two girls.</i> <i>Water flows through this pipe.</i> <i>It's 5 degrees below zero.</i> <i>The cat was hiding under the car.</i>	
	Глаголи составени од повеќе зборови	<i>The model tried on the leather jacket.</i> <i>The electrician will turn off the power.</i>	
	Реченици Условни реченици (тип 2) Индиректен говор (искази)	<i>If we didn't do our job well, we could lose the clients.</i> <i>"I want to meet the chef." The guest said that he wanted to meet the chef.</i>	

	со сложување на времиња Односни реченици Пасивни реченици	<i>Mr. Riggs, who is my boss, was very upset today.</i> <i>In spring the flower beds are planted with tulips.</i>	
--	---	--	--

КОМПОНЕНТА 3: ЈАЗИЧНИ ФУНКЦИИ

Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да може да води едноставна комуникација во соодветни говорни ситуации со примена на јазичните функции блиски на дадената струка; - да може да води едноставна писмена и усмена комуникација во различни животни средини и професионални ситуации; - да може да учествува во кратки дијалози за секојдневни ситуации поврзани со неговата струка; 	<p>Давање опис на машини/апарати/алати It is a device that uses an air pump to .....</p> <p>Правење кратки презентации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претставување - претставување на тема - Поставување прашања 	<p>It is used in homes as well as in industry, exists in a variety of sizes and models. It is round ....</p> <p>- Hi, I'm ..... Good to see you all.</p> <p>- I'm going to tell you about the ideas we've come up with for... I'll give you information about .....</p> <p>- If you have any questions, please don't hesitate to interrupt me.</p>	<p>Активности од типот: кратки и едноставни дијалози според зададени елементи, работа во парови, работа во групи, презентации на важни информации за себе, одредена професија и</p>

<p>- да може да поставува прашања и да дава одговори на истите во рамки на усвоените јазични структури и тематски содржини;</p> <p>- да може да учествува во драматизација и симулација на дијалошки ситуации за одредена секојдневна тематика или тематика поврзана со дадената струка.</p>	<p>Донесување одлуки /Решавање на проблеми/</p>	<p>We have a number of options. There are several ways we could do with this. Let's look at the pros and cons.... Let's discuss the advantages and disadvantages. Let's make a decision. If we do this then .....</p>	<p>опкружување, симулирање на интервју, составување улоги, драматизирање. Активности од типот вербално искажување по дадени слики и постери. Активности од типот мимики и пантомими.</p>
	<p>- Изразување поплаки, жалби, рекламации за одреден производ/ апарат/услуга</p>	<p>I'd like to complain about ... I'm sorry, but I'm not satisfied with... Unfortunately there's a problem with.... If you don't replace the product, I'll complain to the manager.</p> <p>- The CD player doesn't work. There seems to be a problem... We haven't received the.....</p>	
	<p>- Објаснување на проблем</p>	<p>Донесување заклучок</p>	

	Искажување припадност/посвојност	The manufacturer's name is ..... Mike's garage is ..... The door of the car ..... The name of the factory.....	
	Изражување условеност	What would you do if you got a well-paid job?	
	Опишување работни места и одговорности	He works for the TVT World Company. He looks after/is in charge of... He took a job at... He is responsible for... He is qualified for	
	Опишување на идна професија	I like electrical devices and I'm interested in electrical engineering. I would like to be an electrician. I think it is a very stressful job but I like it. I'd like to have a successful career as an electrician.	

	Интервју за работа	-Why do you want to work with our company? -I'd like to get some work experience. -What experience do you have? - I have worked in a shoe factory for 5 years. What qualities do you think are important for the job?	
--	--------------------	---	--

КОМПОНЕНТА 4: СЛУШАЊЕ СО РАЗБИРАЊЕ

Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да може да го следи и да го разбере основниот разговор во класот; - да може да разбере посложени инструкции; - да може да разбере често употребувани изрази; - да може да го препознае	- Технологија на работа - Специфични и основни поими од структурата - Саеми и изложби - Еко-туризам	Restaurant booking: <i>Restaurant: BonGusto Restaurant. How can I help you?</i> <i>Caller: Hello. I'd like to a table for three for Friday night.</i> <i>R: Certainly. What time?</i> <i>C: Half eight.</i> <i>R: Okay. Could you tell me your name,</i>	- Кратки текстови или кратки дијалози за слушање од снимен аудио-материјал или со помош на комуникациски медиуми (Интернет);

<p>расположението на говорникот и околноста на разговорот;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да може детално да разбере монолог, дијалог или разговор; - да може да глобално да разбере подолг но едноставен слушнат текст; - да разбере слушната објава за возен ред; - да може да издвои специфични детали од слушнат монолог, дијалог или разговор. 		<p><i>please?...</i></p> <p><i>Guest: "I can't finish my steak, but I'll take a doggie bag."</i></p> <p><i>At the hairdresser's: "My daughter is going back to school, so I'd like her hair cut shoulder-length. It just needs to be out of her face and easy to wear,"</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - активности од типот на заокружување на конкретни информации; - невербално реагирање на инструкција или исказ од наставникот; - слушање шеги, анегдоти, кратки композиции и филмска музика; - проверка преку прашања, заокружување во наставно ливче, пополнување, подредување измешани зборови.
---	--	---	--

КОМПОНЕНТА 5: ГОВОРЕЊЕ

Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да може да дава одговор во врска со зададена содржина; - да може да учествува во основниот разговор во класот; - да може да дава едноставни инструкции; - да може на едноставен начин да опише лик, предмет или емоција; - да опишува едноставни случки и активности; - да може да каже што сака или не сака; - да може да го искаже својот став. 	<p>Технологија</p> <p>Младите</p> <p>Основни поими од структурата</p> <p>Светот во кој живееме</p> <p>Саеми и изложби</p> <p>Техники на работа</p>	<p><i>Are you ready to order, sir?</i></p> <p><i>The dessert is on the house.</i></p> <p><i>Taratur is a traditional Balkan side dish made of chopped cucumber, yogurt and garlic.</i></p> <p><i>Do you prefer classical or trendy hairstyle?</i></p> <p><i>What kinds of flowers do you plan to show on the fair?</i></p> <p><i>The customer was in a hurry. He took the pound of sausages and left the change.</i></p> <p><i>First turn off the power and then fix the wires.</i></p> <p><i>I think this scarf matches your dress perfectly.</i></p> <p><i>A: OK, What date do you want to</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Учествуво во едноставен дијалог или краток разговор; - едноставен опис на луѓе, предмети, случки; - усно давање едноставни објасненија за тоа на кој принцип функционира еден уред (еден процес); - импровизирани ситуации со креативн измени врз основа на читан или слушан материјал.

		<p><i>travel?</i></p> <p><i>B: We'd like to fly to Glasgow on Friday 10th in the morning.</i></p> <p><i>A: And when do you want to come back?</i></p> <p><i>B: On Monday evening on 13th.</i></p>	
--	--	---	--

КОМПОНЕНТА 6: ЧИТАЊЕ СО РАЗБИРАЊЕ			
Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да може да ја разбере наједноставната порака во текстот; - да може да ги идентификува конкретните информации во даден текст; - да може да одговара на поставени прашања на основа на текст; - да следи инструкции; 	<p>Технологија</p> <p>Младите</p> <p>Основни поими од структурата</p> <p>Светот во кој живееме</p> <p>Саеми и изложби</p> <p>Техники на работа во соодветниот занает</p>	<p>E-mails</p> <p>Adapted extracts from short stories</p> <p>Directions: <i>Italian dressing: In a small bowl, mix together vinegar, lemon juice, basil and garlic. Add olive oil while whisking. Salt and pepper to taste. Serve immediately over fresh greens.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Читање краток текст со одговарање на прашања; - следење инструкции; - одговарање на прашања со точно или неточно; - подредување настани по хронолошки редослед од едноставен изворен текст;

<ul style="list-style-type: none"> - да може да го препознае видот на текст или песна или писмо, статија од весник или друг информативен материјал; - да може да го разбере логичкиот тек на настаните во даден текст; - да може да ја разбере последователноста на фазите од одредена постапка или процес. 		<p>Situational naratives related to the vocation: <i>Emily sat in the comfortable hairdresser's chair. "What would you like for her today?" the hairdresser, asked Emily's mum. "Well, she's going back to school, so I'd like it cut a bit shorter than shoulder-length. It just needs to be out of her face and easy to wear," Emily's mum replied.</i></p>	<p>- точно подредување на измешани фази од едноставна постапка.</p>
--	--	---	---

КОМПОНЕНТА 7: ПИШУВАЊЕ			
Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
<p>Ученикот-ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да пишува правилно структуриран текст со јасно поврзани идеи; 	<p>Правилно пишување на поврзувачки средства во реченица</p>	<p>Also, another thing, as well as, in addition, too.</p>	<p>Вежби за писмено изразување, вежби со пишување и дополнување на усвоениот вокабулар.</p>

<p>- да пишува краток оглас за даден предмет од соодветната струка</p> <p>- да пишува кратка рекламација за одреден производ/услуга</p> <p>- да пишува неформални и формални писма со кои се бараат и даваат конкретни информации;</p> <p>- да пишува самостојно куси насочени состави од општа и</p>	<p>Пишување на реклама, кратка презентација за одреден, предмет, услуга, апарат или алат</p> <p>Пишување кратка рекламација, поплака за одреден производ/услуга или апарат</p> <p>Пишување на фрази во неформални и формални писма</p>	<p>It is made of good plastics and has an attractive modern design. It has a reliable electric motor. It weighs only 15 kilos. It is easy to use and very practical.</p> <p>Dear ....., I recently purchased a ..... from your company. Unfortunately, it has fallen far short of my expectations. When I attempted to use it, ...</p> <p><i>Beginning:</i> Thank you for your letter. I was sorry to hear that.....</p> <p><i>Giving news:</i> I have been very busy</p>	<p>Вежби за контролирано писмено изразување, едноставни трансформации на реченици, поврзување на реченици по модел. Вежби со поврзување на делови од реченица; опишување одреден предмет/апарат, услуга.</p> <p>Вежби со дополнување на реченици во текст, текстови со испуштени зборови, пишување рекламација, со или без визуелен материјал.</p> <p>Вежби со довршување</p>
---	--	---	---

<p>стручна тематика со примена на соодветен вокабулар, јазични елементи и правилен правопис.</p>	<p>Пишување состави по дадена општа и стручна тематика, опишување на слика, опишување на предмет, пишување кратки инструкции</p>	<p>recently. Last week I ..... and next week I am going to..... <i>Ending:</i> I am looking forward to hearing from you soon. Yours faithfully.</p> <p>Explain the principle of operation of a ..... (water pump). State the specification of a .....</p> <p>List different parts with their function.</p>	<p>текст, поврзување реченици со сврзници, подредување на пасуси, пишување писма по даден модел. Вежби со подредување на реченици во формално/ неформално писмо, вежби со подредување на параграфи, вежби со довршување на писма.</p> <p>Вежби со дополнување на текст со испуштени реченици, подредување параграфи, пишување состави според даден текстуален модел. Вежби со трансформација на реченици, подредување реченици по логичен ред. Пишување куסי</p>
--	--	--	--

			состави со описи и објаснување на операции и функции по дадени дијаграми, табели и сл.
--	--	--	--

КОМПОНЕНТА 8: КУЛТУРА

Културата не се изучува изолирано како посебна компонента. Таа е застапена во сите компоненти на изучувањето на јазикот преку содржините и темите во наставната програмата. Тие треба да придонесат кај учениците да се развие свесност и способност за воочување на културните сличности и разлики како основа за развивање толеранција и емпатија кон другиот и различниот.

Во културолошкиот, воспитниот и социолошкиот пристап на наставните содржини и теми треба да се води сметка за однесувањето во различни култури, т.е. да се обработуваат содржини кои овозможуваат споредба на културите (етникумите) на народите кои живеат во Р. Македонија со другите култури (културите и државите каде се зборува англискиот јазик).

Цели	Содржини	Примери	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да развие способност за воочување на културните разлики низ интеракцијата, воспитувањето и учењето на соодветни содржини; - да стекне интеркултурни	Култура на однесување Исхрана Традиција и обичаи Култура на однесување на работното	- Модели на културно однесување, обраќање; - стереотипи; - празници; - распоред на дневните и	Користење мултимедијални ресурси кои овозможуваат текстот, сликите, аудио и видео материјалот да се комбинираат на интересни и мотивирачки начини на

<p>компетенции имајќи ги предвид културните разлики;</p> <p>- да се поттикне и стекне почит кон другите народи и нивните култури;</p> <p>- да изгради свест за придонесот на сопствената култура кон разновидноста и убавината на светот.</p>	<p>место</p> <p>Туризам</p> <p>Рекреација и хоби</p> <p>Современи културни манифестации во нашата и други земји</p> <p>Невербална комуникација</p>	<p>седмичните активности;</p> <ul style="list-style-type: none"> - слободно време; - пазарење; - традиционални јадења; - песни; - големите градови и нивните културни знаменитости; - запознавање со историјата на земјите од англиското говорно подрачје; - паралингвистички елементи (интонација, гласност, брзина на говор); - гестикулации, говор на телото . 	<p>графичко презентирање на материјалот на часот преку користење на проектор, компјутери и интерактивни табли.</p> <p>Обезбедување пристап до богати извори на автентични материјали на Интернет.</p>
---	--	---	---

V. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставниот процес во стручното образование пред наставниците поставува повисоки барања во поглед на реализацијата на наставата. Наставникот не е само толкувач и пренесувач на содржините од наставната програма, туку мора да осмислува и организира активности со кои ќе создадат услови учениците да ги развиваат своите вештини и способности за критичко размислување. Исто така, треба да ја стимулира самоодговорноста на учениците во нивниот сопствен начин на учење. (Концепција на СОЗ, стр 31/32)

Наставникот треба да ги има предвид капацитетот и потенцијалот на учениците, како и нивните предзнаења, времето и техничките ресурси што ги има на располагање. Според тие параметри, наставникот треба соодветно да избере и креативно да примени форми, методи, техники и активности преку кои ќе ја спроведе пропишаната наставна програма.

VI. СТАНДАРДИ ЗА ОЦЕНУВАЊЕ

Со стандардите се дефинираат нивоата на постигањата на учениците преку описот на квалитетот и квантитетот на знаењата и способностите на учениците. Стандардите во наставните програми по англиски јазик произлегуваат од целите и задачите дефинирани во компонентите за изучување на јазикот. Тие претставуваат основа врз која се темелат целите и содржините на наставните програми, а нивната правилна примена претставува почитување и примена на принципите на поучување, методските и други напатствија кои се содржат во нив. Стандардите по предметот англиски јазик ги содржат, главно, двете категории: категорија *знаење* и категорија *вештини и способности*.⁵

---

⁵ Средно стручно образование (тригодишно), Стандарди за наставата по странски јазик и критериуми за оценување

VII. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши формативно и сумативно. Со други зборови, наставникот е должен да собира докази за постигањата на учениците кои пак, ќе му овозможат на наставникот да ги оцени учениците на фер начин. При примена на методите наставникот треба да има предвид кое ниво на знаење го проверува. Важно е да се истакне дека со вклучување на нивоата на знаење ќе се овозможи заедничка договорена основа за собирање на докази за постигањата на учениците.

Сумарната оценка е заокружен збир од пондираните оценки за компонентите за кои се изведува таа оценка. Оценувањето на постигањата на учениците се врши со бројчани оценки во текот на училишната година. Ученикот треба да биде вреднуван со вкупно 4 оценки во текот на учебната година (2 оценки во првото и 2 во второто полугодие). Во секое полугодие, една оценка од две ќе се базира на тест, а другата оценка ќе се базира на усни, комуникативни проверки. Критериумите за формирање оценка треба да се експлицитни како за ученикот, така и за родителот, т.е. да се објаснат уште во почетокот на учебната година и наставникот да се придржува до тие критериуми. Како критериуми можат да се земат: оценките од писмените работи/тестови, оценките од усното искажување/активност на час, изработка домашни задачи.

Постигањата на учениците се мерат (вреднуваат) со формативни мерни инструменти во текот на целиот процес на учење. Учениците ќе бидат оценети сумативно на крајот на тримесечието, полугодието, и на крајот од учебната година. По предметот англиски јазик учениците ќе бидат оценувани за сите 8 компоненти, т.е. за 4 јазични вештини (слушање, зборување, читање и пишување) кои се дел од Наставната програма. Оценувањето ќе се базира на Блумовата таксономија, т.е. на нивоата на знаења. Исто така, документот ⁶Common European Framework of Reference of Languages (CEFR), е појдовна точка за дефинирање на глобалните нивоа на владеење на јазикот на учениците.

Се препорачува да се користат *Табели на спецификација* со кои знаењата и вештините на учениците можат да се измерат попрецизно.

За учениците кои покажуваат вонреден интерес и успех задолжително се организира додатна настава.

За учениците кои не ги усвојуваат во задоволителна мера знаењата, задолжително се организира дополнителна настава.

---

⁶ A Common European Framework of Reference of Languages, рамковен документ усвоен од Советот на Европа во 2001 година со цел давање една глобална скала на дескриптори на јазична компетенција.

VIII. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставата во реформираното стручно образование се одвива организирано и според утврдени приоритети, а обезбедувањето на работилници, кабинети, лаборатории и специјализирани училници се синхронизира со програмските барања.

IX. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

- Завршени студии по англиски јазик и литература - наставна насока VII¹.
- Завршени студии по англиски јазик и книжевност - наставна насока VII¹.

X. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: *1.09.2013 година*

Потпис и датум на утврдување на Наставната програма

Наставната програма по предметот англиски јазик за трета (III) година на средното стручно образование со тригодишно траење, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

МИНИСТЕР,

Спиро Ристовски

Изготвил: работна група со решение бр.02-627/1 од 22.04.2013 год., координатор м-р Зора Бушовска, советник
Контролирал: Трајче Георгиевски, раководител на одделение
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор
Директор: м-р Весна Хорватовиќ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-5503/1 од 01.10.2013 година
Скопје